

เรื่อง กาฝาก

- กาฝาก เป็นชื่อของพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่ง
กาฝาก มิได้เจริญเติบโตเพราะตัวมันเอง
กาฝาก มิได้เจริญจากพื้นดิน
กาฝาก อาศัยเขา แต่ทำลายเขา
กาฝาก จะตายไปพร้อมกับต้นไม้ที่มันทำลาย

ข้าพเจ้าสังเกตดูต้นมะม่วง ๒ ต้น หน้าศาลาหอแจก แห่งกิ่งก้านสาขา มีใบดก ได้อาศัยร่มเงาเมื่อผ่านไปมา มองดูใบของมันก็เย็นตา หน้าผลิดอกออกผลก็มีลูกดก แต่ปีนี้ผลิดังเกิด กิ่งก้านของมันไม่ค่อยเจริญ กิ่งบางกิ่งเริ่มเฉา...เหมือนคนอมโรค... ข้าพเจ้าสังเกตดูมีพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งซึ่งกำลังงอกงาม ขึ้นตามกิ่งมะม่วงและกำลังขยายพันธุ์ออกไปเรื่อยๆ สิ่งนั้นเราเรียกว่า “กาฝาก” นั่นเอง มีมาแล้วปีนี้ผลมะม่วงจึงไม่ค่อยเท่าทุกปี ข้าพเจ้าจึงรำพึงว่า เจ้านี้...อาศัยเขาอยู่ อาศัยเขาเจริญเติบโต พร้อมกับทำลายเขาให้ใกล้ตายเข้าทุกวัน จะเป็นประโยชน์แก่เขาสักนิดก็หาไม่

- กาฝาก – เกิดที่ใด ย่อมเป็นภัยแก่พฤษชา
กาฝากยังวัฒนา แต่พฤษชาเริ่มเฉาตาย

จึงพอจะกล่าวได้ว่า ศัตรูตัวร้ายกาจของต้นไม้ทุกชนิดก็คือกาฝากนี้แหละ คิดอีกที กาฝากเป็นศัตรูของต้นไม้บางต้น แต่คนเรานั้นเป็นศัตรูหมดทั้งป่า...เขาทำลายราบเรียบเตียนโล่ง ไปมากต่อมาแล้ว นำเสียดายป่าไม้ที่ถูกทำลาย

ระหว่างลูกกับพ่อแม่... จะมีบ้างไหมหนอ ที่ลูกเป็นคนเกเร ไม่เอาถ่าน คอยแต่จะล้างผลาญทรัพย์สินของพ่อแม่ ประพฤติชั่วช้าเลวทราม ทำลายคุณความดีของตัวเองและศักดิ์ศรีแห่งวงศ์ตระกูล

ระหว่างศิษย์กับครู จะมีบ้างไหมหนอ ที่ลบหลู่ดูหมิ่น เหยียบย่ำทำลาย ไม่รู้จักคุณค่าแห่งความดี ที่ท่านอุตส่าห์สั่งสอนศิลปวิทยาให้...

ระหว่างนักบวชกับพระศาสนา จะมีบ้างไหมหนอ ที่ประพฤติดนเป็นคนนอกกริตนอกรอย เหยียบย่ำทำลายคำสั่งสอนของพระศาสนา มิได้ตั้งตนอยู่ในสมณะวิสัยอันเหมาะสมแก่เพศและภาวะที่ได้รับยกย่องจากชาวบ้าน

ถ้าสมมติว่าบุคคลประเภทนี้มีอยู่ เราก็พอจะเรียกเขาว่า “คนกาฝาก” ได้มิใช่หรือ? แต่ถ้าหากไม่มีก็นับว่าโลกนี้มีสันติสุขมากยิ่งขึ้นเป็นทวี

บ่อยวันหนึ่ง หลังจากที่ได้สั่งให้ข้าราชการกาฝากออกจากต้นมะม่วงจนหมดแล้ว ก็มานั่งรำพึงว่า เออ...นี่ ถ้าต้นมะม่วงมันพูดได้ มันคงจะกล่าวขอบบุญขอบคุณเสียยกใหญ่ มันจะกล่าวขอบคุณหรือไม่ก็ได้สนใจ... แต่ข้าพเจ้าเกิดความสงสัยว่า อันกาฝากนี้เป็นสิ่งที่กาได้นำมาฝากไว้จริงหรือเปล่า...เป็นเรื่องที่น่าคิด...เมื่อเรามาอยู่ที่นี้นานแล้ว ยังไม่เคยเห็นกามันถ่ายใส่กิ่งมะม่วงไว้สักที และยังไม่เคยมีใครมาพุดให้ฟัง แม้แต่จะบินมาเกาะกินน้อยเต็มที ประการสำคัญเราสังเกตได้ว่า อันเมล็ดกาฝากที่มันสุก ไม่เคยเห็นกามันชอบกิน เห็นแต่คนตัวเล็กๆ พวกมันมากินลูกกาฝากไปพลาบ ส่งเสียงร้องไปพลาบ และมันก็พากันมาเกาะกิ่งมะม่วงแถวๆนี้ กระโดดโลดเต้นไปมาอยู่ทุกวัน แล้วเรายังจะเรียกพันธุ์ไม้นั้นว่า “กาฝาก” ทำไมกันจะเรียกมันว่า “นกฝาก” ไม่ดีหรือ? อะไรๆก็จะไปโทษกาเสียเรื่อยเชียว...

หรือจะเป็นเพราะมนุษย์รังเกียจการค้า มันเคยทำระยำให้ลำบากหลายอย่าง จึงได้ตั้งชื่อพันธุ์ไม้ชนิดนั้นว่า กาฝาก... เราลองมาค้นหาความระยำของกาฝากเป็นไร เพื่อจะได้ทราบเอาไว้ว่า กาทำอะไรมันดีบ้าง นึกหาที่ไหนก็ไม่เห็น จะเป็นเพราะไม่มีผู้บอกกระมัง ก็เลยนึกถึงพระพุทธองค์ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยตรัสสอนภิกษุทั้งหลาย เพื่อให้เกิดการสังวรในอันที่จะประพฤติตนให้เหมาะสมแก่หน้าที่ หลีกหนีความเลวทราม เพื่อความงามในจริยาวัตรปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพานเป็นเบื้องหน้า ในครั้งนั้น พระพุทธองค์ตรัสว่า...

“ภิกษุทั้งหลาย กาเป็นสัตว์มีความเลวอยู่ ๑๐ อย่าง คือ

๑. กาเป็นสัตว์ทำลายความดี
๒. กาเป็นสัตว์หยาบคาย
๓. กาเป็นสัตว์ด่าซ้ำ
๔. กาเป็นสัตว์ไม่กรุณาปราณี
๕. กาเป็นสัตว์ทะเลาะทะเล
๖. กาเป็นสัตว์คะนอง
๗. กาเป็นสัตว์ร้องเสียงอึง
๘. กาเป็นสัตว์กินจุ
๙. กาเป็นสัตว์สะสมของกิน
๑๐. กาเป็นสัตว์ปล่อยสติ

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุลามก(นักบวชลามก) เป็นผู้ลามก เช่นเดียวกับกานี้แหละ...”

พระพุทธองค์ไม่ทรงเห็นปัญหิประเภทใด ที่มีความเลวมากเหมือนดังกา ฉะนั้นพระองค์จึงทรงตรัสเตือนนักบวชทั้งหลาย ให้สำนึกสังวรระวังต่อไป อย่าได้ทำเลวเหมือนกา เพราะมันจะกลายเป็นภิกษุกาฝาก ความจริงแล้วภิกษุที่ประพฤติชอบก็มีอยู่มาก ซึ่งทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ สืบต่อพระศาสนา ซึ่งพระองค์ตรัสเรียกว่า ภิกษุธรรมทายาท เป็นธรรมดาอยู่เองเมื่อมีของแท่งที่ข้อมมิของเทียมเข้ามาปน แต่ถ้าหากเราเอาหลักข้างบนเข้าไปจับเพียงข้อต้นและข้อสุดท้าย ในเมื่อเขาทำได้ ส่วนข้ออื่นๆ ก็เป็นของง่ายที่เขาจะทำต่อไป ขอท่านผู้อ่านจงได้พิจารณาเอาเองและพึงทราบไว้ว่า ปาใดที่กาฝากขึ้นมาก ป่านั้นนับว่าจะสูญหาย สังคมในมีคนกาฝากมาก สังคมนั้นย่อมเดือดร้อนมีอันตราย

ถึงแม้ว่าจะเป็นสัตว์ด้อยต่ำ ทำความไม่ดีหลายอย่างถึงแม้กาฝากจะเป็นสิ่งทำลายต้นไม้ ก็ไม่น่าเป็นห่วงเท่าใดนักเพราะเรายังไม่เคยได้ยินว่า ฝูงกาทั้งหลายยกพวกเข้าประหัดประหารกันด้วยศาสตราอาวุธต่างๆ จนตายหมู่ตายพวก หรือสร้างความเดือดร้อนแก่มนุษย์ จนถึงต้องตั้งงบประมาณเมื่อปราบกา ไม่เคยได้เห็นกาเข้าไปลั่นฆ้องแข่งชิงทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่เคยเห็นกาประพฤติชั่ว อนาคตามข่มขืน รังแกคนรักของใคร ไม่เคยเห็นกาเที่ยวโหลกหลอกหลวงยุแหย่นินทาว่าร้ายใคร ไม่เคยเห็นกาคัดมัสสุราเมรัย สูบฝิ่น กินกัญชา กินขวดกินแก้ว เมมาแล้วเที่ยวเกะกะระรานส่งเสียงดังจนหนวกหูชาวบ้าน ไม่เคยเห็นกาอ้างเอาศาสนาบังหน้า เที่ยวหลอกหลวงชาวบ้าน เพื่อสร้างความสุขสำราญ สร้างความร่ำรวยแก่ตนเอง ความเดือดร้อนวุ่นวายที่กล่าวมา ฝูงกาไม่ได้ทำมิใช่หรือ แล้วใครละเป็นผู้ทำ ไม่ต้องตอบท่านผู้อ่านก็รู้แล้วนี่ เมื่อเป็นเช่นนี้ยังจะมีหน้ามาพูดอวดว่าข้ามันดี เด่น ดัง และใจสูงกว่ากาเป็นไหนๆ นำขันใหม่ท่าน ...

พูดไปพูดมา ท่านผู้อ่านจะคิดว่า เอ ... หมอนี่ทำอะไรจะได้รับสินบนจากกา หรือมีกาเป็นพรรคพวก หรือไม่ก็มีเชื้อสายมาจากกากระมัง จึงได้พูดเข้าข้างกาดีนัก ... เปล่าเลย ข้าพเจ้าเป็นคนมีสัญชาติและเชื้อชาติไทย เหมือนท่านผู้อ่านนั่นแหละ

แม้แต่กาฝากที่เกิดตามต้นไม้ เรามองเห็นว่ามันเป็นอันตรายต่อต้นไม้ แต่เมื่อมันเกิด มันก็อาศัยต้นไม้ เติบโต จนกว่าต้นไม้จะตายก็จะเป็นเวลานาน และมันมีเฉพาะบางต้นเท่านั้น มันไม่เคยทำลายป่า มันไม่มีปีกมีขาบิน ไปเดินไป หรือไม่มียานพาหนะขับขี้อันใดไปทำลายป่าต่างๆ ปีหนึ่งๆ จะมีต้นไม้ตายเพราะกาฝากนั้นเพียงไม่กี่ต้น ส่วนผู้ที่ทำลายป่าจนทรัพยากรธรรมชาติต้องเสียหายอย่างยับเยินนั้น เป็นใครคงไม่ใช่กาฝากแน่ แล้วท่านคงจะคิดเห็น ฉะนั้นเรื่องกาฝากทำลายป่า จึงไม่มีอะไรน่าเป็นห่วง

สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือ คนกาฝาก คนประเภทนี้ลงได้ทำลายความคิด จะเป็นความคิดของตน หรือหมู่คณะ หรือของสังคมแล้ว เขาก็กลายเป็นคนหมดสติไป เพราะเขาไม่มีสติปัญญาพอจะรู้ว่า อะไรที่ควรทำไม่ควรทำ อะไร ควรพูดไม่ควรพูด เขาข่มเป็นคนที่ใจต่ำ เห็นประโยชน์ส่วนตัว ใครจะเดือดร้อนช่างหัวมัน เป็นคนไร้เหตุผล มุทะลุคุดันเอาแต่ใจตัวเอง ทำอะไรพูดอะไร ไม่เกรงใจผู้อื่น บ้านเมืองใด มีคนแบบนี้มากๆ บ้านเมืองนั้นก็ กลายเป็นบ้านเมืองกาฝากไปข่มเป็นอันตราย

นักบวชในพระศาสนาก็เช่นกัน ลงได้ขาดสติสัมปชัญญะ ข่มไม่คำนึงถึงเพศภาวะของตน ไม่สังวร ระวังถึงการกระทำและการพูดจา ไม่รักษาควบคุมใจ ปลดปล่อยมันไหลไปตามอำนาจกิเลสตัณหา เห็นห่างจาก การศึกษาและการปฏิบัติตามหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ไม่สนใจค้นคว้าแสวงหาสัจจะธรรม ตามมรรคาที่พระ พุทธองค์ทรงตรัสสอนมุ่งมั่นแต่ศึกษาวิชานอกคำสอน ยิ่งศึกษา ยิ่งแสวงหาก็ดูเหมือนยิ่งเดินทางห่างไกลจากคำ สอนออกไปทุกที มีความทะเยอทะยาน เหนือเหิม หลงใหล ไร้สังวร ชอบฉันทและแสวงหาอาหารทั้งที่ควรและไม่ ควร วิ่งค้นหาและใช้บริการ อันผิดวิสัยนักบวชจะพึงมีพึงใช้ และมักจะมัวอ้างว่า ศึกษาไปทำไปใช้ไป เพื่อเผยแผ่ และรักษาพระศาสนา ... การศึกษาส่วนมากสมัยนี้ แทนที่จะศึกษาเพื่อบรรเทาหรือทำลายทุกข์แต่กลับเป็นการ เพิ่มทุกข์มากยิ่งขึ้น

นำสรรเสริญ นำกราบไหว้บูชาท่านผู้สนใจการศึกษาพระปริยัติและปฏิบัติ เพื่อหาทางพ้นทุกข์ตามพุทธ ประสงค์ข่มเป็นประโยชน์ตนและผู้อื่น ไม่ฝ่าฝืนพุทธบัญญัติรู้จักจัดสนมในใจให้น้อยลง จนกระทั่งให้หมดไป ในที่สุด ไม่ตั้งจุดมุ่งหวัง เพื่อลาภสักการะและเสียงเงินทองถึงจะพึงเกิดมีมากก็ถือเป็นเพียง โลกธรรม มิให้มัน ครอบงำจิตจนวิปริตแปรผัน เพราะท่านยึดมั่นในพระพุทธรูปที่ทรงตรัสเตือนไว้ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ลาภสักการะและเสียงเงินทองเป็นอันตรายที่ทารุณ แสบเผ็ด หยาบคายต่อการบรรลุ พระนิพพาน อันเป็นธรรมให้หลุดพ้นจากเครื่องร้อยรัดทั้งปวง ซึ่งไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าด้วยอาการอย่างนี้ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลายพึงสำนึกไว้อย่างนี้ว่า เราทั้งหลายจักไม่เชื่อถือในลาภสักการะและเสียงเงินทอง ที่เกิดขึ้น อนึ่ง ลาภสักการะและเสียงเงินทองที่เกิดขึ้นแล้ว จะต้องไม่มาห่อหุ้มจิตของเรา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวก เธอทั้งหลายพึงสำนึกไว้อย่างนี้แล”

เราพอจะมองเห็นได้ว่า นักบวชที่ท่านได้ผ่านการศึกษาามากบ้าง น้อยบ้าง เป็นผู้ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติสมควร เพื่อความพ้นทุกข์ ข่อมมีความงามทั้งส่วมารยาทและน้ำใจ เปรียบเหมือน นุปผาชาติที่มีทั้งสีและ กลิ่น ข่อมเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ผู้ได้พบเห็น จะอยู่ที่ใดข่อมทำให้นั่นสงบ ร่มเย็น แม้ท่านจะละกิเลสตัณหาได้ เพียงบางส่วน ข่อมปฏิบัติเพื่อดำเนินไปสู่ความหมดสิ้น ท่านจะพำนักอาศัยอยู่ในเมืองหรือในป่า ข่อมเป็นที่เคารพ กราบไหว้บูชา ถึงแม้ท่านจะไม่ได้ประกาศว่าเป็นผู้รักษาพระศาสนาและเผยแผ่ธรรมก็ตาม คนผู้มีความยุติธรรม ในใจข่อมทราบและเข้าใจได้ดี เพราะการทำที่ถูกต้องยังมีคุณค่ากว่าการประกาศก้องด้วยวาจา

กาฝากทั้งหลายที่กล่าวมา แม้มันจะทำให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนวุ่นวาย เป็นสิ่งที่ท่านผู้อ่านควรพินิจ พิจารณาว่าควรจะรักษาให้มันเจริญต่อไป หรือว่าจะช่วยกันชำระสะสางให้เบาบางลง ก็สุดแล้วแต่จะคิด กาฝาก เหล่านั้นล้วนแต่เป็นของภายนอก ส่วนกาฝากภายใน บางทีเราอาจจะมองข้ามไป เราควรจะค้นหามันให้พบ ไม่

ควรจะให้มันหลบซ่อนบ่อนทำลายเรา จนเกิดความทุกข์และขยายเชื้อแห่งความทุกข์ไปถึงคนอื่น ควรจะหาทางทำลายมันเสีย เพื่อความสงบสุขของเราเอง เพราะมันอยู่กับเรา บางทีเราหลงเลี้ยงมันไว้ สิ่งเหล่านั้น เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “**สนิมในใจ**” ภาษาพระท่านเรียกว่า “**กิเลสตัณหา**” ว่าโดยขั้นมูลฐาน ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี้เอง

อันว่าสนิมใจนั้นมันเกิดขึ้นที่ใจ เพื่อกักคินใจทำลายใจให้เสื่อมจากคุณธรรม และยังชักนำใจเพื่อบงการให้ทำเพื่อความหายณะต่างๆ ธรรมดาใจของเราโดยทั่วไปเหมือนเหล็กธรรมดา ซึ่งพร้อมที่จะเกิดสนิมได้ทุกเวลา เราจึงจำต้องหมั่นเช็ดถูดูแลรักษาอยู่เรื่อยๆ และหาทางขบใจให้กล้าด้วยการปฏิบัติธรรม อันจะนำไปสู่ความสบายพ้นจากการเช็ดล้างบ่อยๆ

สนิมข้อแรก ได้แก่ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น อันเป็นความอยากที่เกินขอบเขต เกินกำหนดเวลา เกินฐานะ เกินภาวะและเกินหน้าที่ เกินสิทธิที่ควรจะได้ ที่ควรจะเป็น เรียกว่าเกินความพอดี ที่นี้เมื่อความอยากอันเป็นส่วนเกินมันแอ็ดคุดอยู่ในใจ มันก็จะไหลออกมากเป็นการกระทำ การพูด เพื่อการ โกง การกิน การลักขโมย การแย่งชิง เบียดบังจนถึงการปล้นฆ่า เพื่อให้ได้มาหล่อเลี้ยงความอยาก แล้วก็เพิ่มความอยากอีก ทำไปอีก ความอยากยิ่งขยายตัวพองขึ้น ไปอีกไม่รู้จักจบสิ้น วิ่งไปเร็วและแรงยิ่งขึ้น เหมือนรถที่ไม่มีห้ามล้อ อันตรายยิ่งนัก

ถ้าฟังความอยากที่เกิดขึ้นที่ใจ หากเรารู้จัก หักห้ามบังคับ ใคร่ครวญหาเหตุผล ไม่ปล่อยให้มันไหลออกไป เป็นการทำการพูด เพื่อเบียดเบียนคนและผู้อื่น ความเดือดร้อนก็ไม่เกิดขึ้นได้ เปรียบเหมือนไฟในเตาที่เราใช้หุงข้าวต้มแกง เรารู้จักรักษาระดับความร้อนความพอดี ย่อมอำนวยความสะดวกไฟเป็นของร้อนมีทั้งคุณและโทษ และเป็นของจำเป็นต้องใช้มัน แต่เรารู้จักระมัดระวังรักษา ย่อมกลับเป็นประโยชน์ ความอยากก็เหมือนกัน ถ้ามันอยู่ในขอบเขตของเหตุผล ย่อมเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ ถ้าปล่อยให้มันเกินขอบเขต เกินพอดี มันก็เป็นการทำลาย ความทุกข์ความเดือดร้อนก็ตามมา

อีกอย่างหนึ่ง ความกำหนดรักใคร่ ก็จัดเป็นสนิมใจด้วยเช่นกัน ถ้าเราไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องมันย่อมพาให้ประพฤติชั่ว อนาคต นอกใจกัน นอกขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม เป็นการทำลายเกียรติศักดิ์ศรีของตัวเอง ของวงศ์ตระกูล กลายเป็นคนไร้ศีลธรรมไป

สนิมประการที่สอง ได้แก่ ความโกรธ ความเกลียด ความหงุดหงิด ความอึดอัด คับแค้น ขัดเคือง มุทะลุ ดุดัน เอาแต่ใจตัวเอง ไม่ฟังเหตุผลของผู้ใด ต้องการให้ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นไปตามความประสงค์ และอยู่ใต้อำนาจของตน เมื่อทุกสิ่งหรือบางสิ่งไม่เป็นไปตามเจตนา ก็พาลหาเรื่องสร้างความเดือดร้อนดังที่เราเห็นๆกันอยู่ ทั้งนี้ก็เพราะมีสนิมเกาะกินใจมาก จึงขาดความเมตตาปราณี ไม่เห็นนอกเขาออกเรา อันพิษของงูเห่าที่ว่าร้ายเป็นอันตรายต่อผู้อื่น แต่หาเป็นอันตรายต่อตัวเองไม่ แต่สนิมข้อนี้เป็นอันตรายทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นควรหาทางดับมัน โดยพยายามตั้งสติข่ม อดกลั้นมันไว้ โดยนึกในใจว่า โอ... ไฟกำลังไหม้เรา และกำลังจะแลบออกไปเผาคนอื่น สิ่งอื่นร้อนจึง ร้อนจริง ทิ้งๆมันไป...

สนิมประการที่สาม ได้แก่ ความหลง ไม่รู้ตามสภาพความเป็นจริง โดยหลงไปว่าชีวิตเราจะยืนนาน ไม่แก่ไม่เจ็บ ไม่ตายง่าย หลงในวัยคิดว่าเราขงหนุ่มยังสาวเสมอไป หลงในร่างกายคิดว่าสวยงาม จะไม่มีโรคร้าย เบียดเบียน รวมทั้งหลงในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข หลงในสมบัติทรัพย์สินต่างๆ นึกว่าสิ่งเหล่านั้นมันจะอยู่กับเรา และเป็นของเราตลอดไปไม่จืดจาง เห็นคนอื่นจนกว่า ต่ำกว่า ด้อยกว่า อ่อนแอกว่า... จึงนึกกระหยิ่มใจ คิดคุดถูกเหยียดหยาม จนถึงกับแสดงให้เห็นด้วยกิริยาอาการและวาจา เขาหาว่าไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีอะไรจริงยั่งยืน จะต้องมัววันจาก มัววันแยก มีการแตกสลายสูญหายไปเป็นที่สุด เมื่อถึงคราวแยกแตกสลายไปจริง ก็เกิดความทุกข์พิโรธรำพัน เทียวโทษคนนั้นคนนี้ ตลอดถึงโทษผีसानางไม้และสิ่งอื่นๆ นอกตัวออกไป มาทำให้เป็นไป ทั้งนี้ก็เพราะสนิม

คือ โมหะ ความมืด หรือความหลงผิดนั่นเอง คนที่ตกอยู่ในความมืดที่ขาดแสงสว่าง ข่มมองไม่เห็นสิ่งใดๆ ภัยอันตรายต่างๆ คนร้ายสัตว์ร้าย ข่มอาศัยความมืดเป็นฉากกำบัง เพื่อรวมกำลังทำอันตรายแก่ผู้อื่น ส่วนคนเราถ้าใจมืดแล้ว ข่มทำความเลวร้ายได้นานัปการ อย่างชนิดที่คนดีทำไม่ได้ สนิมคือความหลง เป็นจอมบงการที่ยิ่งใหญ่ เป็นรากเหง้าตัวสำคัญ ความโลภความโกรธจะเกิดมิได้ เพราะอาศัย โมหะความหลงเป็นรากแก้ว เป็นผู้คอยสนับสนุน ฉะนั้นจึงควรทำการขจัดความมืด คือตัว โมหะ ด้วยการทำความเข้าใจให้รู้จักโทษของมัน มีความพิถีพิถันพิจารณาแสวงหาธรรม ด้วยการศึกษาและการปฏิบัติ หัดให้เป็นผู้มีสติรู้เท่าทันตามเป็นจริง ความสงบความสุข จึงจะเกิดมิได้

ธรรมดาเหล็กข่มเกิดสนิมได้ง่าย เพราะมันยังไม่กล้า ยังไม่เคยผ่านการชุบด้วยกรรมวิธีที่ถูกต้องมา ใจที่ยังมีสนิมเกาะกิน ก็เพราะเป็นใจคนอย่างธรรมดา ยังไม่เคยผ่านการชุบหรือเคยผ่านมาแต่ยังไม่ถูกวิธี หรือชุบยังไม่ได้ที่ อันโรงงานชุบด้วยกรรมวิธีที่ถูกต้องนั้น พระพุทธองค์ได้สร้างและทำเป็นตัวอย่างมานานแล้ว แม้เดี๋ยวนี้ก็ยังมียุค แต่ในปัจจุบันผู้จัดการส่วนมาก ที่รับถ่ายทอดมาจากพระองค์เปลี่ยนวิธีการเกือบจะกล่าวได้ว่า ตรงกันข้ามกับที่พระองค์ทรงพาทำมาแทนที่จะเป็นโรงงานชุบใจให้กล้าเพื่อป้องกันให้พ้นจากสนิมกลับเป็นโรงงานเพิ่มสนิมเสียมากมาย หรือจะเป็นเพราะท่านผู้จัดการสมัยนี้คิดว่า วิธีการที่พระพุทธองค์ทรงใช้มาเป็นของเก่าแก่คร่ำครึ ล้าสมัย สุ่วิธีการสมัยใหม่ไม่ได้ มันดีกว่า ดังกว่า เด่นกว่า นำสมัยกว่า ทันโลกแห่งกิเลสกว่า...ก็สุดแต่ท่านผู้มีปัญญาจะพิจารณาเอาเองเถิด

มีท่านผู้หนึ่งเคยปรารภกับข้าพเจ้าว่า “สมัยนี้พุทธบริษัทได้เปลี่ยนแปลงผัน เปลี่ยนสภาพไปตามกฎของอนิจจัง คล้ายกับบริษัทหุ้นคุ่มปั้นไห มีชื่อบอกไว้ชัด แต่คนงานของบริษัทส่วนมากพากันไปเผาถ่าน...เลยพากันด่ามอมเมม ไปเกือบหมด” จริงหรือเปล่า ข้าพเจ้ามิได้รับรอง

ในฐานะที่ท่านทั้งหลาย หวังประโยชน์จากพระธรรมคำสอนของพระศาสดา เป็นผู้รักษาพระศาสนามาร่วมกัน ได้เห็นอะไรขาดตกบกพร่องในพระศาสนา ควรจะหาทางช่วยกันปรับปรุงรักษามิใช่หรือ... หรือจะทำตัวเป็นผู้ใหญ่ยึดอุเบกขาธรรมเป็นที่พึ่ง ขอได้โปรดพิจารณา

ได้บรรยายความไม่ดีของกา และกาฝากมาพอสมควร ทำให้เกิดคำถามว่า “กาเป็นสัตว์เลวอย่างเดียวหรือ หรือว่าพอมีอะไรดีอยู่บ้าง” คิดไปคิดมา ตามประสาคนคิดมากก็พอบอกได้ว่า กายังมีความดีอยู่บ้าง ดังจะขอหยิบยกมากล่าวต่อไปนี้คือ

๑. กาเป็นสัตว์รักพวกพ้อง
๒. กาสามารถร้องบอกชื่อตน
๓. กาทื่นแต่เช้า หากินไกลๆ
๔. กากินไปจับต้นไม้ใด มักหลิวหลัง
๕. กากลับคืนรังยามค่ำ
๖. กาท้อยคำก็ยังมียศ

คนสมัยก่อนยังสอนไว้ว่า “จงเอาเยี่ยงกา แต่อย่าเอาอย่างกา” เป็นคำสอนที่ให้ข้อคิดว่า กายังมีอะไรดีอยู่ พอจะเอามาอวดพวกมนุษย์ที่คิดว่าคนมีใจสูง มีไม้หรือ

แม้เราจะประณามกาว่า เป็นสัตว์ด้อยค่า แต่กาก็ยังรักพวกพ้อง มันไม่ทะเลาะวิวาท ฆ่ากันตีกัน ไม่แตกความสามัคคี ไม่ทรยศต่อพวกไปเที่ยวคบคิดปักษีเหล่าอื่น พามาทำลายพวกเดียวกัน คนเราเสียอีกยังทำอะไร

บางอย่างต่ำกว่ากา กาลังจะเป็นสัตว์ต่ำ สัตว์เลยเพียงใด มันก็ยังคงล้อยอมรับ กล้าร้องบอกว่า ฉันเป็นกา (ฉันเป็น สัตว์ไม่ดี)

มนุษย์เรา เมื่อทำผิดบกพร่องเสียหาย มีใจกล้าหาญยอมรับผิดโดยไม่หลีกเลี่ยงแก้ตัวว่า ข้าทำผิดข้าเป็น คนไม่ดี จะมีอยู่สักกี่คน แม้แต่ถูกศาลตัดสินเข้าคุกแล้ว ถ้าเราไปถามว่าต้องโทษอะไร ก็มักพูดว่า เขาหาว่าลัก ทรัพย์ เขาหาว่าปล้นฆ่า ฯลฯ...

ยิ่งพวกอยู่นอกคุกยิ่งแล้วใหญ่ เขาหาทางหลบหลีกพูดแก้ตัว ปกปิดความชั่วของตนไว้ไม่กล้าสารภาพ ตามเป็นจริง เมื่อเป็นเช่นนี้ยังมีหน้าไปดูถูกกาได้อีกหรือ เมื่อคนเราทำผิดทั้งๆที่ตัวเองก็รู้ แต่ไม่ยอมรับว่าตนผิด เมื่อ ไม่ยอมข่อม ไม่คิดจะแก้ไข เลยกลายเป็นคนทำผิดยิ่งขึ้นไปอีก และเป็นภัยแก่เพื่อนมนุษย์และสัตว์มากมายนัก

นักปราชญ์ย่อมสรรเสริญบุคคลที่ทำอะไรผิดพลาดแล้วยอมรับผิด กล้าพูดตามเป็นจริง เมื่อเขาสำนึกผิด ได้ เขาย่อมหาทางแก้ตัวได้ จึงกลายเป็นคนดีที่ควรเห็นใจ พระพุทธองค์ทรงสอนให้สาวกกกล้ารับผิด ในเมื่อตนทำ ผิด โดยประกาศตนต่อหน้าบุคคล หรือสาธารณะ หรือสงฆ์ และให้ผู้รับฟังบอกว่า ควรส่งรตไปนี่ เขาก็รับว่า จะระมัดระวังด้วยความมีสติควบคุมต่อไป... พิธีนี้เรียกว่า ปลงอาบัติหรือแสดงอาบัตินั่นเอง แต่ภิกษุพุทธสาวก สมัยนี้จะมีเวลาสำรวจตรวจสอบตัวเอง แล้วปลงอาบัติให้ถูกต้องตามความหมายหรือเปล่าไม่ทราบ หรือท่านไม่มี เวลา เพราะเอาเวลาไปทำกิจกรรมนอกแบบ เอาในฝึกฝนศึกษาหาความรู้ตามวิทยาการสมัยใหม่ ให้ทัน โลกทันสมัยเสีย หหมด เลยไม่สนใจในการสำรวจตรวจสอบตัวเองว่า ทำถูกต้องตามพระพุทธบัญญัติหรือไม่ เรื่องนี้พระคุณท่านที่เป็น นักบวชนั้นแหละข่อมทราบเฉพาะตนอยู่แล้ว

กามันบินไปจับต้นไม้แล้วเหลียวหลัง ก็เป็นกิริยาที่มันนึกทวนตรวจสอบสิ่งที่มันได้ผ่านมาแล้วว่า คีร้าย เพียงใดนั่นเอง การกระทำดังนี้ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์ต้องทำต้องใช้และทันสมัยอยู่เสมอมิใช่หรือ

ผู้ใดตื่นแต่เช้าลุกขึ้นทำงาน หรือออกจากบ้านไปทำงานที่เป็นประโยชน์ กลับเวลาค่ำ ก็แสดงอยู่ว่าผู้นั้น เป็นคนขยันในการประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ กล่าวได้ว่า เขาเก่งเหมือนกา แต่คนที่ตื่นสาย บ้างก็หลบหลีกงาน ขาดงาน แต่เวลาสิ้นเดือนเวลารับเงินเดือน ไม่ยอมหลบหลีกและไม่ยอมให้ขาดจำนวน คนประเภทนี้ก็มีอยู่มิใช่น้อย จึงพอจะเรียกเขาว่า “คนที่ยังไม่เก่งเท่ากา”

ข้อที่ว่า กาด้อยต่ำก็ยังมีสติ บางท่านอาจจะสงสัยว่าเอ๊ะ สัตว์ป่าอะไร สัตว์กา มีอย่างไหน กามีสติด้วย หรือ ข้อนี้หากเราจะพิจารณาด้วยใจเป็นธรรม ไม่เป็นคนหวงศีลจนเกินไป ข่อมเห็นได้ไม่ยาก

อันธรรมชาติที่ตั้งใจทำความดี รู้จักระมัดระวังในการทำและการพูดอยู่เสมอๆ เมื่อเราเอาหลักของศีล ๕ เข้าไปวัดดูจะเห็นว่าไม่มีอะไรผิด เราก็อจะเข้าใจได้ว่า เขาเป็นคนดีมีสติมิใช่หรือ หรือเราจะรับรองแต่เฉพาะ คนที่ไปพูดไปขอ ไปรับปฏิญาณจากพระภิกษุ ว่าจบไปทั้ง ๕ ข้อ โดยมีได้ปฏิบัติตามเท่านั้นว่า เป็นคนมีสติ สติคือ การทำที่ถูกต้องมิใช่หรือ เราจะไปขอกจากใครกัน คนอื่นให้ไม่ได้ เราต้องทำเอง ส่วนคนอื่นเป็นเพียงผู้แนะให้เรารักษากายวาจาของเราเพื่อให้มีสติ คือการทำการพูดที่ไม่ผิด เพราะการทำดี ดีกว่าพูดแล้วไม่ทำ

ทีนี้เรื่องกามีสติหรือไม่ นั้น ท่านผู้อ่านลองตั้งคำถามๆตัวเองว่า เคยเห็นกาบินเหล้าเมาสุรา สูบฝิ่นกัญชา สูบเฮโรอินหรือเป่า เคยเห็นกามันเที่ยวโกหกปกคลุม หลอกลวง กล่าวนิทาว่าร้ายบ้างไหม กามันประพฤติ ล่วงเกินลูกเมียใครบ้าง เคยเห็นกามันยกพวกเข้าประหัดประหารกัน เตรียมสร้างศาสตราวุธไว้ทำลายกัน เคยเห็น กามันถือ โกงแย่งชิงเอาทรัพย์สินของผู้ใดบ้าง แล้วเราเป็นมนุษย์มีใจสูงแล้วก็ข่อมทำได้ โดยไม่เอาการทำของเขา มาเป็นเครื่องวัดดอกหรือ หากเราเก็บเอาคำถามเหล่านี้มาคิดบ่อยๆ เราอาจพบคำตอบที่ถูกต้องได้ในวันหนึ่งเป็น แน่ อนึ่ง เรื่องในชาดกต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธองค์ทรงเสวยพระชาติเป็นพระ โทษีสัตว์ท่องเที่ยวอยู่ในวัฏฏะ สงสาร เพื่อบำเพ็ญความดีมุ่งการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น ไม่ว่าพระองค์ทรงเกิดเป็นสัตว์ประเภทใดก็

ตาม ชาดกรับรองไว้ว่า พระโพธิสัตว์มีศีล ๕ บริสุทธิเป็นประจำ ศีล ๕ ของท่านในชาตินั้นๆ ท่านไปปรับจากคนอื่น หรือเปล่า ลองคิดดู โดยความจริงแล้วในเมื่อเขาทำไม่ผิด แม้เขาจะไม่มีการโฆษณา ก็ชื่อว่าเขาทำถูกต้องมิใช่หรือ

กรรมของกา ข้าพเจ้าเคยได้ยินผู้ใหญ่หลายคนท่านทราบเรื่องนี้ได้เล่าให้ฟังว่า กาเป็นสัตว์ที่น่าสงสารอยู่ อย่างหนึ่ง คือ ถึงเวลามันออกไข่ ไข่ไว้ในรังได้ประมาณ ๓-๔ ฟอง เมื่อออกที่ขยวหากิน ก็จะมีนกกาเหว่าแอบมา ไข่ฝากเอาไว้ แล้วมันจะคาบเอาไข่ของกาไปกิน เรียกว่า ทำลายหลักฐาน มิให้กาสงสัยเมื่อกากลับมา โดยมากนกกาเหว่าจะไข่ฝากไว้ประมาณ ๑-๒ ฟองเท่านั้น เมื่อกากลับมา ด้วยความไม่รอบคอบ มองดูไข่ในรังก็มีเท่าเดิมก็ มิได้สงสัยอะไร มันคงภูมิใจที่มันคิดว่าจะมีลูกกาไว้สืบตระกูล ไปภายหลัง ต่อมามันก็ตั้งใจฟักให้เป็นตัว อุดสำห บินไปคาบเอาอาหารมาเพื่อเอาเหยื่อมาป้อน จนลูกอ่อนในรังโตวันโตคืนปีกกล้าขาแข็ง บินได้แข็งแรง พอกาจะดู ออกว่า อ้าว...เรานี้กว่าจะมีแต่ลูกแท้ กลับมีลูกฝากมาปนหรือนี้ ลูกนกกาเหว่าดูเหมือนจะรู้เชิงโดยสัญชาตญาณ คงจะคิดว่าเมื่อเขารู้ว่ามีไข่ลูก ตัวอาตมาจะอยู่ไปให้เขาหมั่นไส้ทำไม บินไปหาแดนอิสระดีกว่า ไปเที่ยวร้อง เพราะๆ ให้พวกมนุษย์ฟัง ลูกนกกาเหว่าจะรีบบินหนีจากแม่กาทันที ตอนนี้แม่กาจะคิดอย่างไร ยังตอบไม่ได้

ดังนั้นกาจึงมิใช่จะไปฝากเขาทำเดี๋ย แต่กลับถูกเขาฝากเข้ามาดู เหมือนจะยังทำงานหนักทั้งฟักทั้งเลี้ยง ท่านผู้อ่านที่เคยได้อ่านนกกาเหว่าร้องแล้วชอบใจ โปรดเห็นใจกาคำข้าง ก่อนจบขอฝากท่านด้วยคำว่า...

“เอาอย่างกา	พาทำ	สิ่งต่ำช้า
จงค้นหา	ให้พบ	หลบหลีกหนี
เอาเยี่ยงกา	พาทำ	ซึ่งความดี
ทำเต็มที่	ยิ่งประเสริฐ	ล้ำเลิศแล”

อุดสำห้ฟัก	อุดสำห้เลี้ยง	เปลื้องอาหาร
ด้วยสงสาร	เมตตา	ว่าลูกแน่
พอโตขึ้น	เป็นกาเหว่า	ลูกเปลี่ยนแปร
ไม่แยแส	บินหนีไป	ไกลแม่กา...

เขมจิตตภิกขุ

๑๔ ศ.ศ. ๒๕๑๓